

SUMMARY

On questions of necessity of new administrative regulations and the basis of their preparation

The article deals with the problems concerning the necessity of accepting new legal regulations concerning administrative procedure that would serve as a general procedural norm for decision-taking of those subjects that perform public service. The law of administrative procedure was adopted in 1967 in different social and political circumstances and in different legal context. It has not been subjected to direct amendment till this day. The authors attempt to provide a comprehensive articulation of arguments for adopting new administrative regulations, and provide a formulation of the necessary extent of its operation. They also formulate principles according to which it should be constructed, and particular substantial questions, concepts, and institutions included in the administrative regulations, in the perspective of *de lege ferenda* (the course of procedure, decision, means of correction, decision execution). They put a great emphasis on the necessity of systemic link between the legal regulations of administrative procedure and the legal regulations concerning organization and execution of both the current public service and the one that is planned to result from the process of its reform.

SMĚNKA JAKO ZAJIŠŤOVACÍ A PLATEBNÍ PROSTŘEDEK U TZV. SPOTŘEBITELSKÝCH ÚVĚRŮ

JOSEF KOTÁSEK

Naše současná směnečná praxe bývá někdy hodnocena jako „inflační“. Domnívám se, že po právu. A nejde přitom jen o prostou četnost výskytu směnky. Ta se totiž objevuje i v těch oblastech, pro které je typické nerovné postavení subjektů a kde mohou být některé vlastnosti směnek spíše zneužity. V tomto ohledu někdy vzbuzují pochybnosti ty směnky, na kterých figuruje spotřebitel jako dlužník podnikatele, jehož výrobky či služby si kupuje nebo užívá za jiným účelem než pro podnikání. Množí se názory, že spotřebitel by měl mít u tak náročného institutu, jakým bezesporu směnka je, odpovídající „právo na neznalost“.

Obecně přitom můžeme vysledovat následující přístupy: V prvé řadě jde o postoj liberální, který nevidí jakoukoliv potřebu chránit spotřebitele před směnkou. I když odhlédneme od subjektivního hodnocení i současné praxe, tento přístup v budoucnu nemůže obstát. A to nejméně v dlouhodobém horizontu v bouřlivě se rozvíjející oblasti tzv. spotřebitelských úvěrů. (Jejich právní úprava se v České republice teprve připravuje¹). Pravděpodobně nepůjde o skupinu vztahů, ve kterých by regulace směnky byla nejaktuálnější. (Autor tohoto článku se zatím v praxi setkal jen se třemi navzájem nesouvisejícími případy, kdy podnikatelé z důvodů zajištění prodeje na splátky pravidelně vyžadují od spotřebitelů podpis směnky.) Ovšem jde o oblast, ve které budou mít zastánci restrikce podstatně pevnější záklád pro svou argumentaci. Přiměřenou ochranu spotřebitele, který používá směnku v souvislosti se spotřebitelským úvěrem, předpokládá totiž evropská směrnice o spotřebitelských úvěrech.

¹ O připravované úpravě spotřebitelských úvěrů v ČR rámcově viz blíže Rybová, J.: Zkušenosti České republiky s promítnutím některých směrnic ES vztahujících se k ochraně spotřebitele do národního právního řádu, EMP, zvláštní vydání, září 1998, s. 46–51. O směnce zde není zmínka.

Druhou možnost, jako protipól liberálního přístupu, představuje úplný zákaz „spotřebitelské“ směnky. Ten se však rovněž jeví jako nevhodný a to nejenom z důvodů porušení Ženevských úmluv (z pohledu ČR to koneckonců nehraje roli, neboť k ratifikaci této dohody z naší strany nikdy nedošlo). Důvody můžeme nalézt v samotném směnečném právu, na jehož základní principy bychom tím nutně museli rezignovat. Navíc – větší právní ochrana spotřebitele přece ještě nemusí znamenat také jeho větší prospěch. Není jisté, zda by se unáhlený zákaz směnky jako zajišťovacích a platebních nástrojů neprojevil na snížené ochotě podnikatelů poskytovat žádoucí spotřebitelské úvěry². Řečeno s R. Musilem – ideály mají totiž tu podivnou vlastnost, že jsou-li uskutečněny, mění se ve svůj vlastní opak.

Pokud dojde k všeobecné shodě o nutnosti regulovat „spotřebitelské směnky“, bude žádoucí najít kompromis mezi účelnou ochranou spotřebitele a potřebami hospodářské praxe, mezi které se počítá především snadná obíhatelnost směnky a kvalitní zajištění pohledávek. Stejně, jak to vyjadřuje směrnice, jde o *přiměřené* opatření, jež nemá spotřebitele komplexně chránit před všemi nástrahami směnečného práva. Cílem nemůže být vymýcení směnky z určité oblasti absolutním zákazem, ale spíše jen usměrnění směnečné praxe do vymezených mantinelů. Uvidíme, že jakkoli to naznačují rubriky příslušných zákonných úprav z oblasti ochrany spotřebitele v Rakousku a SRN (Orderwechselverbot, Wechselverbot), nedošlo zde ani k takovému zakazu směnky, jehož následkem by byla její neplatnost, ani snad k novelizaci směnečného zákona a byla zvolena právě tato cesta.

SMĚRNICE O SPOTŘEBITELSKÉM ÚVĚRU

Směrnice EU (87/102/EEC) o sblížení zákonů a dalších právních a správních předpisů týkajících se spotřebitelského úvěru³ stanoví rámcové podmínky pro poskytování spotřebitelského úvěru. Směrnice byla přijata 22. prosince 1986 a byla doplněna a novelizována směrníci 90/88/EEC ze dne 22. února 1990. Zavádí se jí

² Pro spotřebitele znamenají spotřebitelské úvěry možnost okamžité spotřeby, i když pro ni nemají v době nákupu příslušnou hotovost. Atraktivita úvěru přitom stoupá s rostoucí inflací. Nikoliv nevýznamné jsou i psychologické aspekty, neboť spotřebitel by – pokud by měl na kupovanou věc spořit předem a na dobrovolném základě – celou částku možná nikdy neušetřil. Jde tak o jakési „vynucené následné spoření“. Pro výrobce představují spotřebitelské úvěry důležitý nástroj stimulace odbytu. A to i finančně náročnějšího zboží, jež se zpřístupňuje pro široké vrstvy. Na to navazující masová produkce snižuje výrobní náklady.

³ Směrnice o sblížení zákonů a dalších právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (87/102/EHS) dle změn podle směrnice 90/88/EHS.

jakýsi minimální standard ochrany spotřebitele v této oblasti; členskými státy je totiž umožněno, aby si ponechaly přísnější ochranu spotřebitelů, příp. aby takovou úpravu přijaly (čl. 15).

Smlouva o spotřebitelském úvěru je zde vymezena jako dohoda, kterou věřitel poskytne nebo přislíbí poskytnout spotřebiteli úvěr v podobě odložené platby, půjčky či jiné podobné finanční výpomoci.

Spotřebitelským úvěrem nejsou podle směrnice smlouvy o průběžném poskytování služeb (soukromých či veřejných), kde má spotřebitel právo platit cenu poskytovaných služeb ve splátkách. Směrnice se dále v zásadě nevztahuje na úvěrové smlouvy vyjmenované v článku 2. Namátkou jde o smlouvy o poskytnutí úvěru na částky nižší 200 a vyšší 20 000 ECU. Stanovením dolní hranice se má zabránit zbytečnému administrativnímu přetěžování spotřebitelů i poskytovatelů úvěru (členské státy však musí zajistit, aby ustanovení, jež přijmou v rámci zavádění této směrnice, nebyla obcházena v důsledku způsobu formulace smluv, především rozdělením částky úvěru na několik smluv)⁴. Směrnice se netýká ani úvěrů, které má spotřebitel splatit do tří měsíců popř. v maximálně čtyřech splátkách v období nepřesahujícím 12 měsíců. Vyděleny jsou rovněž úvěry poskytované spotřebiteli bez platby úroku nebo jakéhokoli jiného poplatku (viz blíže čl. 2 směrnice).

Okruh subjektů je směrnici určen takto: Spotřebitelem se rozumí fyzická osoba, která v transakcích, na něž se tato směrnice vztahuje, jedná se záměry, které nelze považovat za podnikatelské či profesionální. Poskytovatelem úvěru se rozumí fyzická či právnická osoba či sdružení těchto osob, jež poskytují úvěr v rámci svého podniku či profese.

Podle předmluvy směrnice by ty členské státy, které dovolují spotřebitelům používat směnky a šeky v souvislosti s dohodou o poskytnutí spotřebitelského úvěru, měly zajistit, aby byl spotřebitel přiměřeným způsobem chráněn při používání těchto nástrojů. V čl. 10 se pak k tomu uvádí, že „**ty členské státy, které v souvislosti se smlouvou o poskytnutí úvěru umožňují spotřebiteli: (a) provádět platby směnkami včetně vlastních směnek; (b) poskytovat záruky pomocí směnek včetně vlastních směnek a šeků, musí zajistit, aby spotřebitel byl přiměřeně chráněn, když k těmto účelům používá uvedené nástroje.**“

⁴ Naproti tomu horní hranice znamená, že nepředpokládá ochrana těch spotřebitelů, kteří to zjevně nepotřebují; slovy autorů směrnice se „smlouvy o poskytnutí úvěru na velké finanční částky zpravidla liší od běžných smluv o poskytnutí spotřebitelských úvěrů“.

RAKOUSKÁ ÚPRAVA

Nejprve však něco málo ze směnečného práva obecně: Z § 11 ZSŠ⁵ vyplývá, že směnka může existovat ve dvou formách. Směnka je ze zákona **cenným papírem na řad** (ordrepapírem ipso iure) a převádí se tedy rubopisem. Přitom nový majitel nabývá práva ze směnky originárně; indosatář (nabyvatel) není právním nástupcem indosanta (převodce).

To má závažný dopad na eventuální námitky dlužníka vůči původnímu majiteli. Kdo je žalován ze směnky, nemůže podle § 17 ZSŠ činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k dřívějším majitelům, ledaže by majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Směnka (a „spotřebitelská“ nebude výjimkou) se většinou vyskytuje ve formě ordresměnky.

Nevýhodu si můžeme dokumentovat i příkladem z praxe. Jistá obchodní společnost – prodávající domácí elektrospotřebiče – umožňuje svým zákazníkům nákup na splátky. Pro zajištění těchto pohledávek je zákazníkům se smlouvou a řadou dalších tiskopisů a se slovy „tak, a tady se nám ještě podepíšete na formulář a bude to všechno“, předkládána k podpisu směnka. Směnečná suma je dvojnásobkem součtu všech splátek a jde samozřejmě o ordresměnku. Pokud dojde k indosaci a uplatnění směnky před soudem, potom i objektivně pravdivé kauzální námitky (zde přichází v úvahu námitka nedostatku kauzy, neboť směnečná suma zdaleka neodpovídá tomu, co může věřitel po právu ze smlouvy požadovat), může spotřebitel účinně vznášet jen vůči majitelům, kterým doloží, že jednali vědomě na jeho škodu, tedy v rámci § 17 ZSŠ. Toto důkazní břemeno nebude dlužník zpravidla schopen unést.

Zákon ovšem dává výstavci směnky možnost opatřit směnku rektadoložkou, tedy doložkou „nikoliv na řad“ popř. obdobného významu (§ 11 odst 2 ZSŠ) a učinit tak z ordresměnky tzv. **rektasměnku**. Rektasměnce se neodnímá oběžnost zcela, tato žádoucí vlastnost zůstává u ní zachována v odlišné podobě. Práva z ní totiž nelze převést indosamentem, nýbrž toliko cessí (§ 524 až 530 obč. zák.).

Zde jde o derivativní nabývání práv a nabyvatel směnky pouze vstupuje do práv předchozího věřitele. Veškeré námitky, které měl dlužník vůči původnímu věřiteli, jsou tak zachovány vůči všem pozdějším věřitelům bez ohledu na jejich eventuální poctivost. Přinejmenším na první pohled je zřejmé, že pro dlužníka bude výhodnější, když bude dlužníkem právě z rektasměnky. Rektasměnka se obecně

⁵ Zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb. ze dne 20. prosince 1950 (dále jen ZSŠ) s tím, že všechny citace se týkají čl. I.

hůře převádí, neboť věřitel je – z jeho pohledu v podstatě zbytečně – vystavován eventuálním námitkám z kauzy směnky. Vraťme se však k tématu článku.

Rakouskou úpravu spotřebitelské směnky nalezneme v § 11 zákona na ochranu spotřebitele⁶ (Konsumentenschutzgesetz, dále KSchG). KSchG se vztahuje na právní vztahy mezi podnikateli a spotřebiteli. Podnikatel je v § 1 vymezen pozitivně – osoba, která vstupuje do právních vztahů v rámci své podnikatelské činnosti, zatímco pro kvalifikaci spotřebitele postačí pouze to, že nejde o osobu podnikatele. Spotřebitelem nemusí být nutně fyzická osoba.

„Spotřebitelská směnka“ není tedy v Rakousku regulována v rámci úpravy spotřebitelských úvěrů, nýbrž s širší působností. Jelikož jde o úpravu, která je daleko starší než evropská směrnice, má vlastní a na této směrnici zcela nezávislou genezi. Kombinuje metodu soukromoprávní i veřejnoprávní regulace. Historicky přitom vychází z § § 13 a 14 zákona o prodeji na splátky (Ratengesetz, BGBl. Nr. 279/1961, dále jen RatenG)⁷ a odstraňuje některé jeho zjevné nedostatky, jež byly námětem mnoha kritických komentářů.

Z ustanovení⁸ § 11 KSchG vyplývá, že je možno použít „spotřebitelskou směnku“ pouze omezeně – za současného splnění dvou podmínek:

Za prvé – směnka bude obsahovat doložku „nikoliv na řad“ či doložku obdobného významu, tedy bude rektasměnkou. Za druhé – osobou, které má být placeno (remitentem), bude právě jen podnikatel, na jehož pohledávku se směnka vystavuje. Předpis o identitě remitenta a podnikatele zachycuje samozřejmě jak směnku vlastní, tak směnku cizí.

Pokud bude přesto vystavena směnka v jiné formě a s jiným remitentem, nebude směnka neplatná, jak by se dalo usuzovat podle již výše zmíněné zavádějící rubriky § 11 KSchG, kde se hovoří o „zákazu ordresměnky“. Takovým ustanovením by Rakousko porušilo své závazky plynoucí z Ženevské úmluvy ze 7. června 1930.

⁶ Zákon ze dne 8. března 1979

⁷ Text zákona s komentářem viz např. Kapfer, H.: Handkommentar zum Wechselgesetz, Vídeň 1969, s. 74

⁸ Příslušná ustanovení zákona znějí (v pracovním překladu autora) takto:

§ 11 Zákaz ordresměnky

Podnikatel smí pro své pohledávky vůči spotřebiteli zavázat spotřebitele jen tehdy, pokud je podnikatel remitentem (č. 1 bod 6, čl. 75 bod 5 směnečného zákona 1955) a směnka obsahuje slova „nikoliv na řad“ či doložku obdobného významu. Porušení těchto ustanovení nemá vliv na platnost směnky.

(2) Pokud byl porušen předchozí odstavec, má každý spotřebitel, jenž zaplatil směnku, vůči podnikateli nárok na zaplacení částky ve výši postižní sumy, ledaže podnikatel prokáže, že se spotřebitel převzetím nebo splněním směnečného závazku vyvázal ze závazku existujícího i beze směnky a znějící na tuto částku.

Zákon proto výslovně stanoví, že směnka vystavená v rozporu s § 11 KSchG zůstává platná.

Vystavování směnek v předepsanými náležitostmi je ale vynucováno veřejno-právní sankcí. Podnikatel, který jedná v rozporu s § 11 odst. 1, se podle § 32 KSchG dopouští správního deliktu. Sankcí je pokuta, její výše činí až 20.000,- ATS; eventuálně může dosáhnout – v případě, že třetí osoba uplatní vůči spotřebiteli či jeho avalovi práva ze směnky – až směnečné sumy, přitom max. dvojnásobku první sazby.

Vadou dřívější úpravy v RatenG bylo, že za porušení analogického příkazu o náležitostech směnky sice také stanovila pokutu (popř. odnětí svobody až na tři týdny), ovšem vázala ji na podmínku, že dojde k soudnímu vymáhání dotčené směnky. Což – jak se uvádí – nebývalo běžné. Aby si ušetřil náklady řízení zaplatil rozumně uvažující konzument již při mimosoudní prezentaci směnky⁹. Z pohledu spotřebitele, který musel zaplatit v každém případě, se sice jednalo o racionální a ekonomické rozhodnutí, ve svém důsledku ale znamenalo, že příslušné ustanovení se zcela minulo se svým účelem. Nyní lze podnikateli pokutu uložit již za pouhé převzetí směnky, jež je v rozporu s požadavky zákona, a nikoliv až při soudním uplatňování směnečných práv z ní.

Ani tím ovšem věc pro podnikatele nekončí. Zkušenost se starší úpravou v RatenG dále ukázala, že veřejnoprávní sankce nemusí být pro podnikatele dostatečně odstrašující. Nehledě na to, že pokuta samozřejmě spotřebiteli přímo nic nepřináší. Ten má proto ze zákona regresní nárok vůči podnikateli ve výši postízní sumy. Této povinnosti se může podnikatel zprostit, jestliže prokáže, že spotřebitel zaplacením směnky splnil svůj závazek z kauzálního vztahu. Nejde však ani tak o samotný nárok, který rakouská judikatura (OGH) konstruuje i bez toho podle ustanovení občanského práva o náhradě škody¹⁰; daleko významnější je právě ustanovení o převrácení důkazního břemene, které efektivně chrání spotřebitele.

Jenom pro zajímavost dodejme, že zákon zde nijak neřeší otázku blankosměnky. Jde zpravidla o zárodky směnky, úmyslně vydávané v nehotové podobě s tím, že budou později – dle dohody o vyplňovacím právu – doplněny. Protože zde zásadně vzniká dluh teprve vyplněním listiny, není samotné převzetí listiny, jež obsahuje „blankopodpis“ spotřebitele jedním, které by zákon jakkoli sankcionoval. Situace se ovšem mění vyplněním blankosměnky.

⁹ Schilcher, B. in Krejčí, H.: Handbuch zum Konsumentenschutzgesetz, Vídeň, Orac 1981, s. 447

¹⁰ Viz např. Schilcher, B. op. cit. v pozn. 9, s. 450

NĚMECKÁ ÚPRAVA

V SRN najdeme odpovídající „zákaz směnky“ v § 10 zákona o spotřebitelském úvěru¹¹ (Verbraucherkreditgesetz – dále „VerbrKrG“)¹². Působnost zákona je podstatně užší, než-li je tomu v Rakousku a v zásadě odpovídá prezentované evropské směrnicí, která se tímto zákonem naplňuje. To se týká s menšími odchylkami i vymezení spotřebitelského úvěru i dalších pojmů.

Zákon omezuje použití směnky; podle zmíněného ustanovení nemůže být spotřebitel zavázán k tomu, aby v souvislosti s nároky věřitele ze spotřebitelského úvěru vstupoval do směnečných obligací (totéž se týká i šeku, který je přebírán za účelem zajištění). Nehraje roli, zda tak spotřebitel činí v roli výstavce, příjemce, avala, indosanta či čestného příjemce, popř. za účelem placení nebo zajištění. Takový závazek (nikoliv ovšem směnka!) by byl neplatný. Nejenže spotřebitel může tedy kdykoliv požadovat vydání takové směnky, podle převládajících názorů se strany dokonce nemohou ani dohodnout, že směnka bude sloužit jako prostředek zajištění jiného závazku poskytovatele úvěru¹³. Převažující část autorů zastává dále stanovisko, že zákaz obsažený v § 10 odst. 2 VerbrKrG nelze obejít ani tím, že spotřebitel poskytovateli úvěru směnku sám nabídne. Opačný výklad by byl v rozporu s účelem zákona.

Dokud nedojde k převodu, přiznávají renomovaní němečtí autoři Baumbach a Hefermehl¹⁴ spotřebiteli vůči poskytovateli úvěru (relativní) námitku z důvodů neplatnosti dohody o účelu vydání směnky („Nichtigkeit der Sicherungs- oder Erfüllungsabrede“). V případě indosace se však dlužník může bránit jen v rámci čl. 17 směnečného zákona¹⁵, tedy musí nabyvatelům prokazovat, že jednali vědomě na jeho škodu. Jako příklad indosatáře, jenž jedná vědomě na škodu dlužníka, autoři

¹¹ Příslušná ustanovení zákona znějí (v pracovním překladu autora) takto:

§ 10 Vzdání se námitek; zákaz směnky a šeku

(1)... (autorem vynecháno)

(2) Spotřebitel nesmí být uložena povinnost, aby se v souvislosti s věřitelovými nároky z úvěrové smlouvy směnečně zavázal. Věřitel nesmí od spotřebitele k zajištění svých nároků z úvěrové smlouvy převzít šek. Spotřebitel může od věřitele kdykoliv požadovat vydání směnky či šeku, jež byly vydány v rozporu s první a druhou větou. Věřitel odpovídá za škodu, která spotřebiteli z vydání takových směnek a šeků vznikne.

¹² Zákon o spotřebitelských úvěrech ze dne 17. prosince 1990 (BGBl I 2840), změněn zákonem ze dne 27.4.1993 (BGBl I 5109).

¹³ Baumbach, Hefermehl: Wechselgesetz und Scheckgesetz mit Nebengesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht, C.H.Beck, Mnichov, 1997, s. 255

¹⁴ op. cit. v pozn. 13, s. 92

¹⁵ Wechselgesetz, RGBI I 399; text čl. 17 je totožný s § 17 našeho ZSŠ (ženevské směnečné právo).

uvádí bankovní ústav, který dlouhodobě eskontuje směnky prodejce, zná tedy provoz podniku a ví, že jde o směnky související se spotřebitelským úvěrem a zatížené proto námitkami spotřebitele. Kdo financuje prostřednictvím směnečného eskontu spotřebitelské úvěry prodávajícího, nese rizika celé operace. I kdyby se však spotřebitel námitkami dalším nabyvatelům neubráníl a musel zaplatit, zůstává mu vůči věřiteli nárok na náhradu škody vzniklé z dotčené směnky (šeku), což stanoví VerbrKrG výslovně.

Jak podotýkají titíž autoři, nemá zákaz obsažený v § 10 VerbrKrG větší praktický význam, neboť směnka se jako zajišťovací a platební prostředek u spotřebitelských úvěrů používala v minimální míře.

ZÁVĚR

Prezentované úpravy jsou jen lidským dílem a jistě nejsou dokonalé; poukázat na jejich nedostatky a příslušné interpretační obtíže ovšem nebylo cílem autora. Úpravy nám prozatím totiž mohou posloužit jako opora úvah o potřebnosti a způsobu případné regulace směnečné praxe v České republice.

Naše záměry se přitom zdaleka nemusí týkat pouze směnek používaných u spotřebitelských úvěrů (o tom, že potřebu úpravy snad spíše než praxe navozuje evropská směrnice, zde již byla řeč). A i v této – relativně úzké oblasti – se **s ohledem na vlastnosti směnky jeví jako úplně nesmyslné vydělení smluv přesně podle předpokladů (čl. 2) směrnice o spotřebitelských úvěrech** (namátkou jde např. o dobu trvání spotřebitelského úvěru, nutný minimální počet splátek, úvěrová částka nižší než 200 ECU atd.). Svou ochrannou úlohu sehrává široce koncipovaná a přísnější úprava v rakouském KSchG daleko efektivněji.

Mělo by být rovněž zvaženo, zda příslušnou normu stanovit jen v rámci soukromého nebo i veřejného práva. Ve svém výsledku by úprava měla garantovat přiměřenou ochranu spotřebitele před směnkou (a to i blankosměnkou) vydávanou ať už za účelem placení či zajištění. A konečně, jako u všech návrhů souvisejících s ochranou spotřebitele, je potřebné zabývat se nikoliv nepodstatnou otázkou¹⁶: **V jakém rozsahu by měly právní úpravy chránící spotřebitele zastoupit jeho vlastní uvážlivé a odpovědné chování?** Domnívám se, že vzorovou odpověď na tyto otázky nalezneme v rakouském zákoně na ochranu spotřebitele.

¹⁶ Autor zde parafrázuje závěr in Braun, A.: *Insolvenz cestovních kanceláří v německém a českém právu*, EMP, zvláštní vydání, září 1998, s. 87.

Celá záležitost by se měla stát předmětem široké diskuse, do které budiž tento článek prvním příspěvkem¹⁷.

Úplně na závěr bych chtěl upozornit na skutečnost, že pokud by se opravdu zákonodárce rozhodl pro omezení směnky podobně jako je tomu v rakouském KSchG (rektadoložka, remitentem je podnikatel, atd.), musí být nejprve uspokojivě vyřešena otázka přípustnosti rektadoložky u směnek vystavených na vlastní řad, jinak řečeno možnost „jednoty výstavce a remitenta u rektasměnek“¹⁸.

SUMMARY

Consumer credit allows the consumer to finance a purchase without having to pay the full price of the goods at the time of the transaction. An important EC-directive for consumer protection is the directive for the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning consumer credit (87/102/EEC).

Consumer credit means an agreement whereby a creditor grants or promises to grant to a consumer a credit in the form of deferred payment, a loan or other similar financial accommodation. The Member States which permit consumers to use bills of exchange, promissory notes or cheques in connection with credit agreements should ensure that the consumer is suitably protected when so using such instruments (Article 10).

The Czech Republic, for the intended accession to the European Union, has to adopt this directive. My contribution concerns the future regulations on consumer credit and the implementation of these provisions (especially Article 10) into the Czech legislation. I doubt whether complicated consequences of signing on a bill of exchange can be understood by an average consumer. The law shall also resolve the problems that arise when creditors use their superior power against the consumer in an unfair way. Practical consumer protection requires the „new approach“ to the bill of exchange and promissory note. Two solutions are described: the German and Austrian provisions. Whatever point of view we may take, it still remains to be discussed how far consumer protection in the Czech Republic should go in the case of using bill of exchange and to what degree consumer law should substitute responsible behavior of consumers.

¹⁷ Autor tímto děkuje za případné připomínky /kotasek@law.muni.cz/

¹⁸ U nás publikoval záporné stanovisko Kovařík, Z.: *Směnka a šek v České republice*, 2. vydání, Praha, C.H. Beck 1997, s. 86.